

FÖRSVARSKOTTETS UTLÅTANDE 2/2009 rd

Statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i FN:s militära krishanteringsoperation i Tchad och Centralafrikanska republiken (United Nations Mission in the Central African Republic and Chad, MINURCAT)

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 3 mars 2009 statsrådets redogörelse om Finlands deltagande i FN:s militära krishanteringsoperation i Tchad och Centralafrikanska republiken (United Nations Mission in the Central African Republic and Chad, MINURCAT) (SRR 2/2009 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ambassadör Anne Sipiläinen, Finlands ständiga representation i Europeiska unionen
- biträdande avdelningschef Anu Laamanen, utrikesministeriet
- generalmajor Juha Kilpiä, Finlands militära representant i EU och Nato
- överste, biträdande avdelningschef Juha Pyykönen, Huvudstaben.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Behandlingen av redogörelsen i riksdagen

Statsrådets redogörelse till riksdagen tar upp frågan om Finlands deltagande i FN:s operation MINURCAT i Tchad och Centralafrikanska republiken (United Nations Mission in the Central African Republic and Chad, MINURCAT). Utskottet noterar att Finlands deltagande i operationen har funnits i planerna redan en längre tid. Med hänsyn till detta är den tid som reserverats för behandling av redogörelsen i riksdagen oskäligt kort. Regeringen bör i framtiden särskilt vinnlägga sig om att ge riksdagen tillräckligt

med tid att behandla redogörelser om militära krishanteringsoperationer. Vidare lyfter försvarsutskottet fram utrikesutskottets ståndpunkt i samband med behandlingen av redogörelsen om Afghanistan (UtUB 3/2009 rd) att redogörelser om medverkan i militära krishanteringsoperationer bör få en mer systematisk struktur och ett mer konsekvent innehåll.

Finland och krishantering under FN:s ledning

I redogörelsen påpekas det att FN:s säkerhetsråd i januari 2009 beslutade utvidga operation MINURCAT som inletts 2007 med en militär komponent. Den utvidgade operationen är bland an-

nat inriktad på att förbättra säkerhetssituationen för att möjliggöra för flyktingar att återvända, humanitär verksamhet och återuppbyggnad. Målstyrkan är 5 200 soldater, 25 förbindelseofficerare och 300 poliser och nödvändigt antal civila experter.

Utskottet ser positivt på att Finland åter kan delta med en större insats i krishantering under FN:s ledning, alltså med ett jägarkompani på totalt omkring 80 man. Finland har enstaka militära observatörer i flera FN-operationer, men vi har inte haft någon större trupp i en FN-ledd operation sedan det finländska pionjärskompaniet hemförlovades från operation UNIFIL II.

Det som enligt utskottets mening är värt att notera med förstärkningen av operation MINURCAT är att FN-operationen tar över ansvaret för den EU-ledda operationen i Tchad som upphör den 15 mars 2009. Finland har deltagit i operationen i Tchad med drygt 60 soldater. Att den EU-ledda operationen tas över av FN är ett bra praktiskt exempel på det strategiska partnerskapet mellan organisationerna inom krishantering. Motsvarande modell ("bridging") tillämpades när den EU-ledda operationen Artemis i Kongo fördes över på FN 2003.

Utskottet konstaterar att det faktum att vissa unionsländer fortsätter inom operationsområdet underlättar överföringen till FN. Bland de länder som deltar i EU-operationen kommer utöver Finland också Frankrike, Polen, Irland och Österrike enligt uppgift att delta i operationen. Polen har visserligen uttryckt en önskan om att hemförlova sina trupper efter övergångsperioden hösten 2009, och det är också Frankrikes mål. Den globala ekonomiska krisen kan överlag få betydande återverkningar för andra unionsländers kapacitet och intresse för att delta i operation MINURCAT. För Finland är det viktigaste att Irland deltar i operationen, eftersom det finländska kompaniet utgör en del av den irländska bataljonen.

Risker med och villkor för operationen

Riskerna med operationen behandlas mycket knapphändigt i redogörelsen. Utskottet noterar att det finns en lång rad beväpnade grupper i om-

rådet och att de utgör ett hot både för den civila befolkningen och för de internationella aktörerna. Regeringen bedömer att risken för planerade och direkta angrepp mot krishanteringstrupper är liten. Utskottet påpekar ändå att säkerhetssituationen kan försämrast mycket snabbt för operationen. Säkerheten är beroende av hela det komplex som involverar den inrikespolitiska situationen i Tchad, Sudan och Centralafrikanska republiken. Negativa förändringar i ett land får snabbt återverkningar också i grannländerna. Villkoren för operation MINURCAT påverkas helt säkert också av internationella brottmålsdomstolens beslut den 4 mars 2009 om arresteringsorder för Sudans president.

Utskottet har erfarenhet att det tilltänkta operationsområdet för de finländska trupperna kan anses både operativt och underhållsmässigt mycket utmanande. Klimatet i den sydliga bataljonens område är subtropiskt. Under regnperioden kan man förflytta sig bara luftvägen, under vissa perioder bara med helikopter. Irland uppges förhandla om helikopterstöd direkt för bataljonens ledning, men frågan är inte slutligt avgjord. Om det inte går att utverka mer helikopterstöd genom nationella eller multinationella åtgärder, handlar det om en avsevärd resursbrist. Mot denna bakgrund är det viktigt att de fyra ryska helikoptrar med en stödorganisation på ca 100 man som står till EU-operationens förfogande kan övertas av operation MINURCAT.

Utskottet understryker att den medicinska evakueringen under krävande operativa förhållanden måste ordnas så att finländska soldater i alla lägen kan få lämplig vård så fort som möjligt. Enligt utredning är sjukvårdstjänsten i och för sig välorganiserad i operationen och det är irländarna som har ansvar för den inom den sydliga bataljonens område. I mer krävande fall har normmännen hand om tjänsten på ett högre ledningsplan.

Enligt redogörelsen går den finländska truppens uppdrag i Goz Beida ut på att patrullera, skydda civila, förebygga kriminalitet, hålla kontakt med biståndsorganisationer och skapa en trygg verksamhetsmiljö. I praktiken sköts uppdraget med bilburna patruller. Utskottet har bli-

vit upplyst om att bilpatrullering går för sig bara sex månader om året, och att man under regnperioden i praktiken får lov att begränsa sig till operationer bara i basernas närmaste omgivning.

Vid utfrågningen av sakkunniga kom det fram att det har varit svårt att hitta stampersonal för den EU-ledda operationen i Tchad. Under det senaste året har anställningsvillkoren förbättrats med omkring 15 procent inom alla operationer, men rekryteringen till operationerna i Tchad och Afghanistan är fortsatt besvärlig. Nu erbjuder försvarsmakten dem som är villiga att åka till Tchad omkring en femtedel högre dagpenning än till exempel dem som deltar i operation KFOR. Det är ett måste att rekrytera kompetent personal för de viktigaste uppgifterna. Det är nödvändigt med tanke på den operativa effektiviteten och den finländska truppens säkerhet.

Sammanfattning av redogörelsen

Det betydelsefulla med redogörelsen är utöver FN-dimensionen att den drar upp riktlinjerna för

Finlands deltagande i operation MINURCAT för flera år framåt. Det handlar om en mycket mer riskfylld operation än den pågående EU-operationen och den finländska truppens verksamhet kommer att vara snäppet mer synlig än i den operationen. Utskottet noterar att det på detta stadium är omöjligt att förutse hurdana de verkliga operativa villkoren för den finländska truppen på sikt kommer att vara. Därför är det bra, såsom det föreslås i redogörelsen, att grunderna för Finlands deltagande bedöms särskilt varje år och att de planer som Irland i sin egenskap av ledarstat för bataljonen har vägs in.

Utlåtande

Utskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 5 mars 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Korkeaoja /cent
vordf. Olli Nepponen /saml
medl. Thomas Blomqvist /sv
Juha Hakola /saml
Reijo Kallio /sd
Inkeri Kerola /cent
Jaakko Laakso /vänst

Reijo Laitinen /sd
Reijo Paajanen /saml
Sirpa Paatero /sd
Sari Palm /kd
Eero Reijonen /cent
ers. Eero Akaan-Penttilä /saml
Matti Kangas /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Heikki Savola.